

NORGES HØYESTERETT

Den 2. juli 2021 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Skoghøy, Bull og Falch i

HR-2021-1472-U, (sak nr. 21-081919STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Trond Pedersen Biti)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens fellende dom i sak om bedrageri ved rapportering av reintall som grunnlag for tildeling av økonomisk tilskudd.
- (2) A er reindriftsutøver med egen siidaandel. Han ble 27. november 2020 tiltalt for overtredelse av straffeloven 1902 § 271, jf. § 270 første ledd nr. 2, grovt bedrageri. Grunnlaget er beskrevet slik:

«Fredag 1. april 2015 i X eller andre steder, leverte han elektronisk søknad om tilskudd med vedlagt melding om reindrift for driftsåret 2014/2015 til Fylkesmannen i Finnmark, hvor han oppga at han hadde 289 rein pr. 31. mars 2015 til tross for at det reelle tallet var minst 401 rein. På grunnlag av opplysningene han oppga fikk han feilaktig utbetalt 178 422 kroner i stønad fra staten.»
- (3) Sis-Finnmárkku diggegoddi – Indre Finnmark tingrett frifant A i dom 20. januar 2021. Tingretten kom til at de subjektive vilkårene for straff ikke var oppfylt.
- (4) Påtalemyndigheten anket til lagmannsretten. Anken gjaldt både bevisbedømmelsen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet. Etter å ha henvist anken til behandling, avsa Hålogaland lagmannsrett dom 13. mai 2021 med denne domsslutningen:
  - «1. A, født 00.00.1976, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 271, jf. § 270 første ledd nr. 2 til fengsel i 30 – tretti – dager. Fullbyrdelsen av straffen utstår med prøvetid på 2 – to – år, jf. straffeloven (2005) § 34.
  2. Saksomkostninger idømmes ikke.»
- (5) A har anket dommen til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen under skyldspørsmålet. Det anføres at domfellelsen ikke har tilstrekkelig hjemmel i reindriftsloven § 18 og forskrift om melding av reindrift § 4. Det kan etter ordlyden der ikke kreves mer enn at

reindrifftsutøveren foretar en faktisk opptelling av dyrene og melder inn opptalt antall. Forskriften krever ikke at reineieren skal gjøre et skjønnsmessig anslag av hvor mange dyr som måtte være i live uten å være fysisk til stede ved opptellingen. Et slikt krav vil også være i strid med ILO-konvensjon nr. 169.

- (6) *Påtalemyndigheten* har tatt til motmæle og slutter seg til lagmannsrettens lovtolkning. En lovforståelse i tråd med domfeltes anførsler, ville umuliggjøre en reduksjon av reintall i tråd med tilgjengelig beite og en bærekraftig reindrifftsnering.
- (7) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at A ble frifunnet i tingretten, men domfelt i lagmannsretten. Han har derfor ankerett, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Anken kan da bare nektes fremmet dersom utvalget enstemmig finner det klart at anken ikke vil føre frem. Ankenektelser må begrunnes, jf. straffeprosessloven § 323 andre ledd andre punktum.
- (8) Anken angriper lagmannsrettens lovanvendelse under skyldspørsmålet. Anførselen er reelt sett at tiltalte ikke har skaffet seg en «uberettiget vinning» ved bruk av «uriktig eller ufullstendig opplysning», jf. straffeloven 1902 § 270 nr. 2.
- (9) Lagmannsretten la til grunn at tiltalte 1. april 2015 søkte Fylkesmannen i Finnmark om tilskudd for driftsåret 2014–2015. Tilskudd på 178 422 kroner ble innvilget 16. juni 2015 og utbetalt kort tid etter. Innvilgelsen skjedde i medhold av forskrift 19. juni 2012 nr. 592 om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag, slik den lød på handlingstiden (tilskuddsforskriften). Forskriften hadde hjemmel i Stortingets årlige vedtak om reindrifftsavtalen.
- (10) Det fulgte av tilskuddsforskriften § 2 nr. 3 at et vilkår for innvilgelse av søknad var at «reintallet i siidaen 31. mars 2015 [må] være i samsvar med godkjente bruksregler». Dette gjaldt likevel ikke dersom «overskridelse av øvre reintall ikke er mer enn 5 rein», jf. § 2 nr. 3 bokstav d.
- (11) I Reindrifftsstyrets vedtak 26. februar 2013 var tiltaltes siidaandel pålagt å redusere antall rein i vårflokk gradvis fra 412 dyr til 290 dyr innen 31. mars 2015. Tiltalte opplyste i meldingen sendt 31. mars 2015 at siidaandelen da hadde 289 dyr. Meldingen er sendt i samsvar med reindrifftsloven § 18 og forskrift 28. mars 2008 nr. 309 om melding om reindrift (meldeforskriften). Pålegget om reduksjon av antall rein var da oppfylt, og tilskuddet ble som nevnt innvilget.
- (12) Det fremgår videre av lagmannsrettens dom at det ved reindrifftsmyndighetenes telling i november 2015 ble registrert 112 flere rein enn oppgitt i meldingen. Tiltalen bygger på at tiltalte dermed fikk utbetalt et tilskudd han ikke hadde krav på, og at utbetalingen skjedde fordi han hadde gitt uriktige opplysninger i meldingen.
- (13) Tiltalte gjør i anken gjeldende at han ikke har gitt uriktige opplysninger, fordi meldeforskriften ikke krever at han melder flere dyr enn dem han har oversikt over ved egen telling.
- (14) Reindrifftsloven § 18 fastsetter at leder av siidaandel årlig skal gi melding om reindrift til statsforvalteren, den gang fylkesmannen. Meldingen skal blant annet inneholde opplysninger «om antall rein i siidaandelen». I meldeforskriften § 4 andre ledd bokstav a er det sagt at

meldingen skal opplyse om blant annet «[s]iidaandelens reinflokk, fordelt på reinens kjønn og alder ...».

- (15) Ankeutvalget er enig med lagmannsretten i at disse reglene pålegger reindriftsutøveren å gi fullstendige og korrekte opplysninger om det reintallet som reelt sett hører til siidaandelen. Det er ikke tilstrekkelig, slik forsvareren har gjort gjeldende, bare å opplyse om de dyrene som er i siidaandelens besittelse på telletidspunktet. Den omstendighet at meldeforskriften § 4 bruker uttrykket «reinflokk» tilsier etter ankeutvalgets syn ikke at meldingen kan utelate de dyrene som hører til siidaandelen, men som av ulike grunner er utenfor den flokken som telles på telletidspunktet.
- (16) Domfellelsen bryter derfor ikke kravene til klar, presis og tilgjengelig lovhjemmel, jf. Grunnloven § 96 og Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 7. Noe annet er at usikkerhet om det korrekte reintallet, for eksempel om hvor mange fraværende dyr som er i live, kan få betydning ved avgjørelsen av om de subjektive vilkårene for straff er oppfylt. På det punktet er lagmannsrettens lovanvendelse ikke angrepet.
- (17) Forsvareren har også gjort gjeldende at tiltaltes rettsoppfatning, som er opplyst å gå ut på at det bare skal opplyses om rein man har besittelsen til, har lang tradisjon og er beskyttet av ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. Det fremgår av konvensjonen artikkel 8 nr. 1 at ved anvendelse av nasjonale lover og forskrifter «overfor vedkommende folk skal det tas tilbørlig hensyn til deres sedvaner og sedvanerett». Etter artikkel 8 nr. 2 skal disse folk «ha rett til å beholde sine egne sedvaner og institusjoner når disse ikke strider mot grunnleggende rettigheter fastlagt i nasjonal rettsorden».
- (18) Disse bestemmelsene er behandlet i Rt-2008-1789 og HR-2021-863-U, som gjaldt henholdsvis slaktning av tamrein uten bedøvelse og jakt på ender før jakttiden. I den sistnevnte avgjørelsen heter det i avsnitt 11:
- «Lagmannsretten konkluderer i sin gjennomgang av rettskildene med at det må 'foretas en avveining av sedvanens innhold og kvalitet opp mot behovet for den nasjonale regelen og de interesser som ligger til grunn for denne'. Ankeutvalget er enig i at dette er et riktig utgangspunkt for vurderingen.»
- (19) Ankeutvalget peker på at det i dette tilfellet dreier seg om anvendelse av nasjonale regler, hvor det for tildeling av økonomisk støtte er stilt et vilkår om å gi fullstendige og korrekte reintallsopplysninger. Slike opplysninger vil blant annet vise om pålagte reintallsreduksjoner er gjennomført.
- (20) Et hovedformål både med tilskuddsordningen og meldeplikten er å fremme en økologisk bærekraftig reindrift, jf. tilskuddsforskriften § 1 og meldeforskriften § 1. Realiseringen av dette formålet må over tid anses å være til beste for både næringen og samfunnet ellers. Etter utvalgets mening er det vilkåret som her er stilt for tildelingen, vel egnet til å oppfylle dette formålet. Det gir insentiver til overholdelse av blant annet reintallskrav, og det gir myndighetene mulighet for styring med og kontroll av at det samlede reintall er innenfor bærekraftige rammer. Vilkåret kan heller ikke anses uforholdsmessig tyngende, selv om det skulle stride mot samisk sedvane å gi opplysninger om dyr man ikke er i besittelse av på telletidspunktet. Ankeutvalget er derfor, som lagmannsretten, kommet til at en slik eventuell sedvane ikke kan få gjennomslag her.
- (21) Høyesteretts ankeutvalg finner det på denne bakgrunn klart at anken ikke vil føre frem.

- (22) Ankeutvalget har videre kommet til at anken ikke gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende saken, eller at det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett. Anken blir derfor nektet fremmet, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd andre punktum.
- (23) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Anken nektes fremmet.

Henrik Bull
(sign.)

Jens Edvin A. Skoghøy
(sign.)

Ingvald Falch
(sign.)